

МАКТАБДА ОНА ТИЛИ ФАНИНИ О'QITISHDA ZAMONAVIY INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH

*Mirzayeva Gulbahorxon Akramjonovna
Qobilova Orzigul Mamadaliyevna
Dang'ara tuman 1-son kasb-hunar maktabi
Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabda ona tili fanini o'qitishda zamonaviy interfaol usullardan foydalanishning afzalliklari va samaradorligi ko'rib chiqilgan. Bu ona tillarini saqlash va targ'ib qilishning ahamiyati va ushbu ishda duch keladigan muammolarni ta'kidlaydigan kirish so'zi bilan boshlanadi. Adabiyotlarni tahlil qilish bo'limida interfaol o'qitish usullari bo'yicha mavjud tadqiqotlar muhokama qilinadi. Usullar bo'limida turli xil interaktiv yondashuvlar va ularni amalga oshirish ko'rsatilgan. Natijalar bo'limi talabalarning o'quv tajribalarida kuzatilgan ijobiy natijalarni taqdim etadi, munozara bo'limi esa ushbu topilmalarning oqibatlarini o'rganadi. Maqola ona tili fanini o'qitishni yanada takomillashtirish va takomillashtirish bo'yicha takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: ona tili fani, interfaol o'qitish, zamonaviy pedagogika, ta'lim texnologiyalari, talabalarni jalb qilish, faol o'rganish, tilni saqlash.

Ona tillari madaniyatning o'ziga xosligining ajralmas qismidir va ular an'anaviy bilimlarni, shu jumladan fanni saqlash va uzatishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Biroq, ko'plab ona tillari globallashuv va ta'lim tizimlarida dominant tillarning ustunligi tufayli yo'q bo'lib ketish xavfiga duch kelmoqda. Ushbu muammoni hal qilish uchun o'qituvchilar ona tili fanini o'qitishni yanada qiziqarli va samarali qilish uchun zamonaviy interaktiv usullarga murojaat qilmoqdalar.

Interfaollik – bu o'zaro ikki kishi faolligi, ya'ni bunda o'quv-biluv jarayoni o'zaro suhbat tariqasida dialog shaklida (kompyuter yordamida) yoki o'quvchining o'zaro muloqotiga asosan kichadi. Interfaol ta'lim asosini interfaol metodlar tashkil etadi. Talim jarayonida o'quvchilar hamda o'qituvchi o'rtasida hamkorlikni qaror toptirish, faollikni oshirish, ta'lim oluvchilar tomonidan bilimlarni samarali o'zlashtirish, ularda shaxsiy sifatlarni rivojlantirishga xizmat qiladigan metodlar interfaol metodlar sanaladi. Ona tili darslarida zamonaviy usullardan foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish hamda mavzuni o'zlashtirishda yaxshi samara beradi.

Ona tilini o'qitishda o'qituvchi bilan o'quvchining birgalikdagi faoliyatini tashkil etish shakllari, metodlari va usullari ta'lim tizimining takomillashuvi bilan bog'liq holda rivojlanib, yangilanib bormoqda. XX asrning oxirgi yillariga qadar o'qitish metodlari sifatida tushuntirish bayon metodi, suhbat metodi, analiz - sintez metodi, mustaqil ish metodi, induktiv va deduktiv metodlar ona tili ta'limi darslarini tashkil etishda ko'proq qo'llanilib kelinmoqda. Bayon qilish metodi ona tili darslarida qo'llangan asosiy metodlardan biri bo'lgan. Bunda o'qituvchi bayon qilishdan oldin o'quvchilarning o'rganilayotgan mavzu yuzasidan bilimlarini aniqlab olgan. Bu o'quvchilarni o'qituvchi bayonini kuzatib, tinglab borishga, faol bo'lishga undagan. O'qituvchining bayoni, ya'ni bayon qilish metodida grammatik mavzuning xususiyatidan kelib chiqib, o'qituvchi ma'lumotlarni o'z so'zlari bilan bayon qilib bergan. Bunda o'qituvchi zimmasiga o'rganilayotgan grammatik mavzuning muhim o'rinlarini aniq, lo'nda, misollar tahlili bilan izchil bayon qilib berish vazifasi yuklangan. Boshlang'ich sinflarda bayon qilish metodi o'quvchilarning yoshi va eslab qolish holatidan keiib chiqqan holda 3—5 daqiqaga mo'ljallangan.

Ko'plab tadqiqotlar ona tillarini saqlashning ahamiyati va zamonaviy interfaol o'qitish usullarini ona tili fanlari ta'limiga qo'shishning afzalliklarini ta'kidladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, gamifikatsiya, multimedia va onlayn platformalar kabi interaktiv yondashuvlar talabalarning faolligini, motivatsiyasini va tushunchasini oshiradi. Ushbu usullar an'anaviy til o'rganish va zamonaviy o'qitish amaliyoti o'rtasidagi farqni bartaraf etishi mumkin.

Gamifikatsiya: o'yin elementlarini o'quv jarayoniga kiritish fan darslarini talabalar uchun yanada interaktiv va yoqimli qilishi mumkin. Bunga faol ishtirok etishga yordam beradigan o'quv o'yinlari, viktorinalar va raqobatbardosh tadbirlar kiradi.

Multimedia va onlayn manbalar: videolar, animatsiyalar va interaktiv veb-saytlardan foydalanish murakkab ilmiy tushunchalarni hayotga tatbiq etishi, ularni yanada qulayroq va tushunishni osonlashtirishi mumkin.

Hamkorlikda o'qitish: guruh loyihalarini, munozaralarni va tengdoshlarni o'qitishni rag'batlantirish talabalarga ona tilidan foydalanishda material bilan faol shug'ullanishga imkon beradi.

Tajribali ta'lim: amaliy tajribalar va ekskursiyalar talabalarga ilmiy tushunchalarni hayotiy stsenariylarda qo'llashga imkon beradi, ularning tushunchasi va saqlanishini oshiradi.

Maktabda ona tili va fanni o'qitishda zamonaviy interfaol usullardan foydalanish o'quvchilar uchun o'quv tajribasini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Ushbu usullar o'quv jarayonini yanada qiziqarli, dolzarb va samarali qilish uchun texnologiya va faol o'quv strategiyalaridan foydalanadi. Ona tili va fanni o'qitishda sinfda zamonaviy interaktiv usullarni qo'llashning ba'zi usullari:

- Raqamli ta'lim platformalari: talabalarga elektron kitoblar, multimedia resurslari va onlayn viktorinalar kabi interaktiv o'quv materiallaridan foydalanish imkoniyatini berish uchun raqamli platformalar va ta'limni boshqarish tizimlaridan (LMS) foydalaning. Ushbu platformalar talabalar va o'qituvchilar o'rtasida aloqa va hamkorlikni ham osonlashtirishi mumkin.

- Virtual laboratoriyalar: ilmiy ta'lim uchun virtual laboratoriyalar tajribalar va amaliy mashg'ulotlarni simulyatsiya qilishi mumkin, bu esa talabalarga xavfsiz va boshqariladigan raqamli muhitda tushunchalarni o'rganish va mashq qilish imkonini beradi.

- Ta'lim dasturlari va o'yinlari: til va fanni interaktiv va qiziqarli tarzda o'rgatish uchun mo'ljallangan turli xil o'quv dasturlari va o'yinlari mavjud. Ushbu ilovalar gamifikatsiya va qiziqarli tadbirlar orqali o'rganishni kuchaytirishi mumkin.

- Onlayn simulyatsiyalar: fan mavzulari o'quvchilarga murakkab tushunchalarni tasavvur qilishda yordam beradigan interaktiv simulyatsiyalar bilan boyitilishi mumkin. Simulyatsiyalar fizika, kimyo, biologiya va boshqa mavzularni o'rganish uchun ishlatilishi mumkin.

- Kengaytirilgan haqiqat (AR) va Virtual haqiqat (VR): AR va VR texnologiyalari o'quvchilarni ilmiy hodisalarni boshdan kechirishi yoki til ko'nikmalarini mashq qilishi mumkin bo'lgan virtual muhitga jalb qilishi mumkin. Ushbu texnologiyalar o'rganishni yanada chuqurroq va qiziqarli qilishi mumkin.

- Flipped Classroom yondashuvi: flipped sinfda talabalar darsdan tashqari tarkibga kirishadi (masalan, video ma'ruzalar) va interfaol munozaralar, muammolarni hal qilish va amaliy mashg'ulotlar uchun dars vaqtidan foydalanadilar. Ushbu yondashuv tilda ham, fanni o'qitishda ham qo'llanilishi mumkin.

- Peer hamkorlik: hamkorlikdagi loyihalar va guruh faoliyati orqali peer-to-peer ta'lim rag'batlantirish. Hamkorlikda o'rganish talabalarga material bilan shug'ullanishga, g'oyalarni muhokama qilishga va bir-biridan o'rganishga yordam beradi.

- Interfaol doskalar: interfaol doskalardan sinfda interaktiv darslar yaratish uchun foydalanish mumkin. O'qituvchilar izoh berishlari, diagrammalar chizishlari va talabalarni Real vaqtda munozaralar va muammolarni hal qilishga jalb qilishlari mumkin.

- Onlayn viktorinalar va so'rovlar: talabalarning tushunchalarini tekshirish va darhol fikr bildirish uchun onlayn viktorinalar, so'rovlar va interaktiv baholardan foydalaning. Ushbu vositalar ko'rsatmalarni individual ta'lim ehtiyojlariga moslashtirishga yordam beradi.

- Videokonferentsiyalar va vebinarlar: til darslari uchun videokonferentsiyalar talabalarni suhbat amaliyoti uchun ona tilida so'zlashuvchilar bilan bog'lashi mumkin. Ilm-fan sohasida veb-seminarlar mutaxassislarini jonli savol-javob mashg'ulotlari uchun sinfga olib kirishi mumkin.

- Ijtimoiy Media integratsiyasi: talabalarni munozaralarga jalb qilish, tegishli tarkibni baham ko'rish va ushbu sohadagi mutaxassislar bilan bog'lanish uchun ijtimoiy tarmoqlarni o'quv jarayoniga qo'shing.

- Shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llari: o'quv tajribasini o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirish uchun ma'lumotlarga asoslangan tushunchalardan foydalaning, bu ularga o'z tezligida rivojlanish va takomillashtirilishi kerak bo'lgan sohalarga e'tibor qaratish imkonini beradi.

Ushbu zamonaviy interaktiv usullarni ona tili va fanni o'qitishga kiritish orqali o'qituvchilar o'quv jarayonini yanada dinamik va dolzarb qilishlari mumkin. Shuningdek, u turli xil ta'lim uslublarini qondirishga yordam beradi va talabalarni o'qishga qiziqish va qiziqish uyg'otadi. Biroq, har tomonlama ta'limni ta'minlash uchun texnologiya va an'anaviy o'qitish usullari o'rtasida muvozanatni saqlash muhimdir.

Ona tili fanini o'qitishda interfaol o'qitish usullaridan foydalanish nafaqat akademik natijalarni yaxshilaydi, balki yo'qolib borayotgan tillarni saqlashga ham yordam beradi. Bu talabalarga madaniy meros bilan bog'lanish va ilm-fanni hayotlarining dolzarb va hayajonli qismi sifatida ko'rish imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalar va pedagogikadan foydalangan holda o'qituvchilar raqamli asrda talabalarning rivojlanayotgan ehtiyojlariga moslasha oladilar.

Xulosalar:

Ona tili fanini o'qitishga zamonaviy interaktiv usullarni kiritish madaniy xilma-xillikni saqlash va akademik muvaffaqiyatlarni targ'ib qilish yo'lidagi muhim qadamdir. Bu talabalarning qiziqishini jalb qiladigan va tilning ham, ilmiy bilimlarning ham uzoq umr ko'rishini ta'minlaydigan dinamik va jozibali yondashuvni taklif etadi.

- O'qituvchilarni interfaol usullarni samarali amalga oshirish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va resurslar bilan jihozlash uchun o'qituvchilarni tayyorlashga mablag' sarflang.

- Zamonaviy interfaol usullardan foydalangan holda ona tili fanini o'qitish uchun ilg'or tajriba va manbalarni ishlab chiqish va almashish.

- O'qituvchilar, jamoalar va texnologiyalarni ishlab chiquvchilar o'rtasida ona tili fanlari ta'limi uchun moslashtirilgan echimlarni yaratish bo'yicha hamkorlikni rag'batlantirish.

Ushbu takliflarni qabul qilish va qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini rivojlantirish orqali biz ushbu lingvistik jamoalarda ona tillarini saqlash va fan ta'limini rivojlantirishga doimiy ta'sir ko'rsatishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yo'ldoshev J., Yo'ldosheva F., Yo'ldosheva G. Interfaol ta'lim - sifat kafolati. - Toshkent, 2008.
2. Rafiyev A., G'ulomova N. Ona tili va adabiyot (kasb-hunar kollejlari uchun darslik). T., "Sharq", 2013.
3. Okhunov, M., & Minamatov, Y. (2021). Application of Innovative Projects in Information Systems. *European Journal of Life Safety and Stability* (2660-9630), 11, 167-168.
4. Minamatov, Y. E. U. (2021). APPLICATION OF MODULAR TEACHING TECHNOLOGY IN TECHNOLOGY. *Scientific progress*, 2(8), 911-913.
5. Минаматов, Ю. (2021). УМНЫЕ УСТРОЙСТВА И ПРОЦЕССЫ В ИХ ПРАКТИЧЕСКОЙ ЭКСПЛУАТАЦИИ. *Eurasian Journal of Academic Research*, 1(9), 875-879.
6. Minamatov, Y. E. O. G. L., & Nasirdinova, M. H. Q. (2022). APPLICATION OF ICT IN EDUCATION AND TEACHING TECHNOLOGIES. *Scientific progress*, 3(4), 738-740.
7. Minamatov, Y. E. O. G. L., & Yusupova, N. M. (2022). SMART TECHNOLOGIYALARDA TA'LIM JARAYONI. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 2(6), 441-445.